

Bos en BERICHTEN Hout

2002: nr 3

Rondhoutverwerkers in het nauw

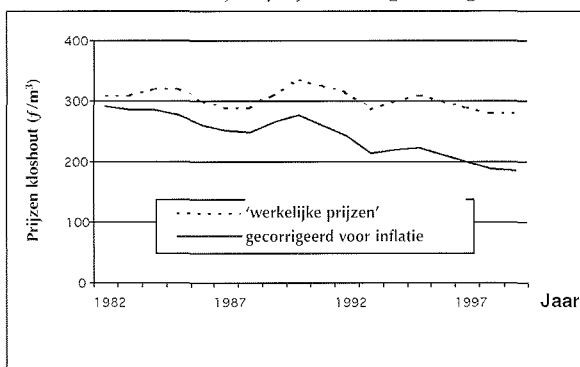
Het gaat slecht met de Nederlandse rondhoutverwerking. Het afgelopen jaar hebben weer veel bedrijven de poorten gesloten. Wat is er aan de hand? En welke gevolgen heeft dit voor het Nederlandse bos?

SBIH STICHTING BOS EN HOUT

Figuur 1 Prijzen klos hout in de periode 1982 t/m 1999 (werkelijke prijzen en gecorrigeerd voor inflatie)

AANTAL RONDHOUTVERWERKERS STERK AFGENOMEN

Elk jaar enquêteert Bos en Hout alle rondhoutverwerkende bedrijven in Nederland (BIS-enquête). De resultaten hiervan kunt u verderop lezen, maar eerst gaan we in op het meest opvallende resultaat, namelijk de sterke afname van het aantal bedrijven. Al vele jaren neemt het aantal bedrijven af, maar opvallend is dat sinds vorig jaar ook grote, levenskrachtige bedrijven de dupe werden van de algemene malaise in de rondhoutsector.

Marges onder druk De prijzen voor houten producten staan al lange tijd onder druk, met name door goedkope import uit bijvoorbeeld de Baltische Staten. Om dit te illustreren zijn in grafiek 1 de prijzen voor klos hout (emballage) in de periode 1982-1999 weergegeven. De 'werkelijke' prijzen zijn licht gedaald, maar als de prijzen worden gecorrigeerd voor inflatie, dan blijken de reële prijzen met meer dan 30% te zijn gedaald. Rondhoutverwerkers hebben weinig invloed op deze prijzen, omdat deze op een wereldmarkt worden vastgesteld. Het verhogen van de verkoopprijzen is dus geen optie, omdat klanten anders weglopen naar goedkopere aanbieders (uit het buitenland). Ook aan de aanbodkant staan de marges van rondhoutverwerkende bedrijven onder druk door acties van boscigenaren om te proberen de rondhoutprijzen te verbeteren. Staatsbosbeheer heeft bijvoorbeeld de houtverkoop gecentraliseerd en particuliere boscigenaren maken gebruik van de houtwinkel, rondhoutbank en de

houtveiling. Deze acties zijn zeer goed te begrijpen. Niemand misgunt boscigenaren een eerlijke prijs voor hun hout, want veel Nederlandse particuliere bosbedrijven zijn verliesgevend (in 2000 - f 131/ha) en de rondhoutprijzen zijn al lange tijd zeer laag. De houtprijzen staan o.a. onder druk door de almaar stijgende oogst- en transportkosten. De rondhoutverwerkende industrie kan deze kosten niet doorberekenen aan de consument door de grote concurrentie van goedkoop hout uit andere landen. De rondhoutverwerkende industrie zit dus klem tussen dalende verkoopprijzen en gelijkblijvende of stijgende inkooprijzen. Lange tijd konden rondhoutverwerkende bedrijven dit nog enigszins opvangen. Sommige bedrijven hebben sterk gemechaniseerd en/of uitgebreid waardoor ze efficiencywinst boekten. Anderen hebben zich gespecialiseerd op nichemarkten, afwijkende maten en/of just-in-time leveranties.

Tabel 1 Nederlandse rondhoutverwerkende industrie – 2000/2001 (x 1000 m³ met schors)

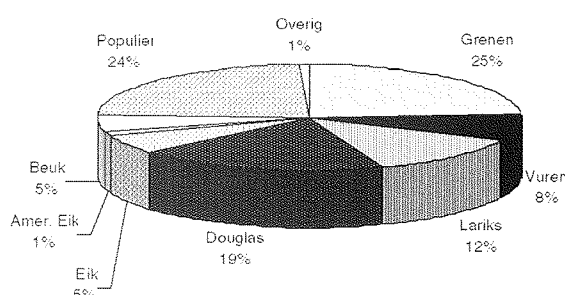
Sector	Verbruik 2000	Verbruik 2001	Inkoop Nederland 2001	Aantal bedrijven 2001
Zagerijen	671	595	454	83
Klompenmakers	24	24	23	27
Fineerderijen	*	*	0	1
Papier/kartonfabrikanten	206	199	127	2
Plaatfabrikanten	*	*	0	1
Palenfabrikanten	161	129	26	19

* Geen verbruik opgegeven i.v.m. herleidbaarheid tot individuele bedrijven.

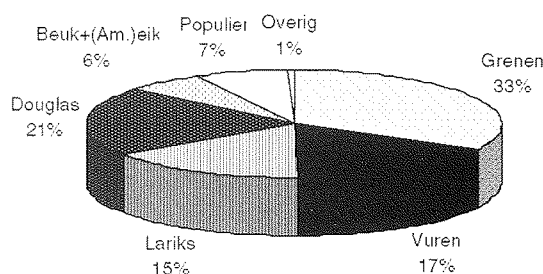
Tabel 2 Nederlandse rondhoutexport per sortiment (x 1000 m³ met schors)

	2000	2001
Zagerijhout	161	174
Fineerhout	8	9
Vezelhout	165	172
Paalhout	1	0
Totaal	336	355

Figuur 2 Verbruik door zagerijen, uitgesplitst naar houtsoort - 2001 (totaal = 595.000 m³ met schors)

Figuur 3 Export rondhout, verdeeld naar houtsoort - 2001 (totaal = 355.000 m³ met schors)

Bedrijfssluitingen Bij veel bedrijven is de rek er nu wel uit, waardoor ze geen of nauwelijks winst maken. Zonder uitzicht op een betere toekomst besluiten veel bedrijven dan maar om te stoppen. Soms is een aanleiding hiervoor al voldoende, zoals het goed kunnen verkopen van de bedrijfsgrond, gebrek aan opvolging, aanscherping van wet- en regelgeving, etc. Deze trend zal zich volgens veel mensen uit de sector doorzetten totdat er nog slechts een beperkt aantal grote bedrijven over is. Bij de zagerijen hebben de drie grootste bedrijven gezamenlijk bijvoorbeeld al een marktaandeel van zo'n 60%. De grote zagerijen richten zich voornamelijk op naaldhout of populier, de kleine zagerijen vooral op 'hard' loofhout. Hopelijk blijven voldoende van dergelijke gespecialiseerde bedrijven bestaan, want een al te ver doorgevoerde schaalvergroting is niet in het belang van het Nederlandse bos. Een grootschalige houtsector sluit niet goed aan bij het kleinschalige karakter van het Nederlandse bos. Dit zou in de toekomst bijvoorbeeld kunnen leiden tot problemen bij de houtverkoop van (kleine) bouseigenaren en de afzet van hoogwaardig inlands hout.

Gevolgen voor het bos Ondanks de grote waardering voor hout, staan houtproductie en houtoogst in Nederland zwaar onder druk, wat grotendeels het gevolg is van de toegenomen aandacht voor de natuurfunctie van het bos en de daaruit voortvloeiende wet- en regelgeving. Een voorbeeld hiervan is de recent in werking getreden Flora- en Faunawet, die vrijwel alle activiteiten in het bos verbiedt gedurende de lange broedperiode.

Nederlanders zijn grote houtconsumenten en dat hout komt van over de hele wereld. Ook uit streken waar niet altijd even netjes met het bos wordt omgesprongen. De introductie van keurmerken voor duurzaam bosbeheer (FSC, PEFC, etc.) is een belangrijke stap in de goede richting, maar het zal nog wel even duren voor de onverantwoorde houtkap is uitgebannen. Dan is inlands hout zo slecht nog niet! We weten dan (vrijwel) zeker dat het hout op een duurzame wijze is geoogst en de houtverkoop draagt bij aan het betaalbaar houden van het bosbeheer. In de afgelopen tien jaar is bovendien gebleken dat met bosbeheersystemen als geïntegreerd bosbeheer en Pro Silva, houtproductie uitstekend te combineren is met de andere functies van het bos.

Rondhoutstatistieken 2001 De rondhoutverwerkende bedrijven hebben vorig jaar 953.000 miljoen m³ rondhout verwerkt (alle volumes in m³ werkhout met schors). Dit is een forse daling (-11%) ten opzichte van 2000. Deze daling is vooral toe te schrijven aan de zagerijsector (tabel 1).

- Nederlandse zagerijen verwerkten afgelopen jaar 11% minder rondhout. Grenen, populier, douglas en lariks zijn verreweg de belangrijkste houtsoorten (figuur 2). Maar liefst 76% is afkomstig uit het Nederlandse bos.
- De twee papier- en kartonfabrikanten die rondhout verwerken, verbruikten in 2001 199.000 m³, waarvan 64% uit het Nederlandse bos kwam.
- De daling van de verduurzaming van palen is ook vorig jaar doorgezet. Werd er in 1996 nog 133.000 m³ palen verduurzaamd, vorig jaar was dat nog maar 51.000 m³. Een belangrijke reden hiervoor is het toegenomen marktaandeel van niet-verduurzaamde palen zoals kastanje, robinia en eik (23.000 m³ in 2001), maar ook van onbehandelde naaldhouten palen.
- Ook het volume heipalen loopt al enkele jaren fors terug. Afgelopen jaar was dit 54.000 m³ (-18%).
- Er is in Nederland slechts één fineerder van niet-tropisch hout. Dit bedrijf zal zijn activiteiten echter verplaatsen naar Afrika.
- In Nederland staan momenteel twee bio-energiecentrales die gebruik maken van (verchipt) rondhout in Lelystad en Cuijk. Er zijn nog meer centrales gepland, maar het is maar de vraag of die onder de huidige regering tot stand zullen komen.

Houtsoorten Populier blijft voor de Nederlandse rondhoutverwerkende industrie de belangrijkste soort met 256.000 m³, direct gevolgd door grenen (218.000 m³) en vuren (186.000 m³). Momenteel wordt 41% van het verwerkte populierenhout geïmporteerd, maar de verwachting is dat de import over enige tijd fors zal stijgen door de sterk afgenomen aanplant (zie ook www.populierenland.com). Douglas en lariks komen met 118.000 m³ en 77.000 m³ op de 4e en 5e plaats van meest gebruikte houtsoorten. Deze soorten vormen een belangrijke inkomstenbron voor de Nederlandse boscijgenaren. Van het verwerkte volume douglas komt maar liefst 99% uit het Nederlandse bos en van lariks 95%. Ironisch genoeg staan juist deze 'exoten' onder druk door de sterk toegenomen aandacht voor de natuurfunctie van het bos.

Rondhoutexport De totale Nederlandse export van niet-tropisch rondhout bedroeg in 2001 ongeveer 355.000 m³ (tabel 2). Dit is een kleine stijging ten opzichte van 2000 (+6%). Grenen en douglas zijn voor de rondhoutexport de belangrijkste soorten (figuur 3).

Conclusie

Het gaat niet goed met de rondhoutverwerkende industrie in Nederland. De kosten stijgen en die kunnen niet worden doorberekend aan de consument. Nederlanders willen best een beter milieu en een mooie natuur, maar niet ten koste van de eigen portemonnaie. Dat betekent in de praktijk dat we veel goedkoop hout importeren, dat niet altijd uit duurzaam beheerde bossen komt. Bovendien betekent dit ook dat Nederlandse boscijgenaren een lage prijs krijgen voor hun hout, terwijl houtinkomsten van groot belang zijn voor de duurzame instandhouding van ons bos. Er is veel kritiek op houtoogst in Nederland, maar als men beseft dat houtoogst in eigen land bijdraagt aan de bescherming van bossen wereldwijd en bovendien bijdraagt aan het duurzame beheer van onze eigen bossen, dan is het de hoogste tijd om het belang van houtproductie en houtoogst in eigen land te onderstrepen!

Patrick Jansen

© Bos en Hout – ISSN: 1382-1113

Bos en Hout

Bosrandweg 5

Postbus 253

6700 AG Wageningen

Tel 0317 466555

Fax 0317 410247

Website www.sbh.nl